

Kainuun liiton linjaus monialaisten maakuntien jatkovalmisteluun

75/00.04.00/2020

MH § 201

Pääministeri Marin hallitusohjelman kirjausten mukaisesti sote-uudistuksen lisäksi on käynnissä parlamentaarinen aluehallinnon ja monialaisten maakuntien selvitystyö sekä selvitys maakuntaverosta. Viimeksi mainittujen asioiden osalta tavoite on, että nykyisen hallituksen kaudella tehdään linjaukset uudistuksen jatkoaskelista.

Tähän kokonaisuuteen liittyen valtiovarainministeriö on asettanut 11.6.2020 valtioneuvoston päätöksen mukaisen aluehallinnon ja monialaisten maakuntien parlamentaarisen selvitystyön. Selvitystyön määräaika on 31.12.2020. Selvitystyön ensimmäisiä luonnoksia ja esityksiä on valmistunut syksyn aikana. Valmistelutyössä on tuotettu kolme erilaista skenaariota aluehallinnon kehittämisestä. Skenaariot on rakennettu niin, että niiden kautta muodostuu polku sote-uudistuksesta monialaisiin maakuntiin.

Eri vaiheiden skenaariot selvitystyössä ovat:

1. Sote-maakunta / hyvinvointialue: Maakunta rakentuu sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvien tehtävien varaan
2. Sote- ja aluekehitysmaakunta: Maakunta rakentuu sosiaali- ja terveydenhuoltoon tiiviisti liittyvien tehtävien ja aluekehittämissuhteiden ympärille
3. Monialainen maakunta: Maakunta rakentuu selvästi edellisiä skenaarioita laajemmän monialaisen tehtäväkokonaisuuden ympärille.

Maakuntien ja maakuntien liitojen rooli parlamentaarisen työryhmän 1.10.2020 julkaisemissa eri skenaarioissa on keskeinen. Näin ollen maakuntajohtajien kollegion kokouksessa marraskuussa sekä eri suuralueiden kokouksissa on käsitelty skenaarioita ja niiden vaikutusta maakuntiin ja maakunnan liittoihin.

Erityinen huoli maakunnilla on parlamentaarisen selvityksen valmisteluryhmän työhön, jossa maakunnan liitoilla on yksi edustaja. Muut Kuntaliittoa lukuunottamatta edustavat ministeriöitä ja ELY-keskuksia, siis valtion hallintoa. Valtiohallinnon edustajat ovat velvoitettuja selvitystyöhön, mutta työn sisällöstä ilmenee heidän uudistusta vastustava tai jarruttava asenne. Erityisesti tämä ilmenee ehdotuksessa eri vaiheiden toimeenpanosta. Selvitysluonnoksen mukaan 3. vaiheen (monialaisen maakunta) toteuttaminen voisi ajoittua vasta 2030-luvulle.

Suuralueilla kannanottojen valmistelu on edennyt seuraavasti: Länsi-Suomen maakunnat julkaisivat Pirkanmaan liiton tiedotteella yhteisen kannanoton monialaisista maakunnista 27.10.2020. : "Länsi-Suomen maakuntien liitot Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Satakunta ja Österbotten/Pohjanmaa näkevät tärkeäksi, että Marinin hallituksen sote-uudistuksen toteutuessa syntyviin uusiin sote-maakuntiin liitetään mahdollisimman pian myös muita monialaisuutta vahvistavia tehtäviä."

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntahallitusten puheenjohtajien ja maakuntajohtajien yhteiskokouksessa käsiteltiin kannanoton tarvetta. Kokouksessa päätettiin vastaavan kannanoton käsittelystä kaikissa Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntahallituksissa. Sen perusteella Pohjois-Suomen puheenjohtajamaakunnan Keski-Pohjanmaan johdolla on valmisteltu yhteinen kannanottoluonnos, joka on erillisliitteenä.

Erillisliite nro: 2

Maakuntajohtajat ovat olleet yhteydessä ministeri Saarikkoon parlamentaarisen selvityksen osalta. Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakuntajohtajat ovat tavanneet ministerin erikseen ja 16.10.2020 muut 16 maakuntajohtajaa ovat pitäneet etäpalaverin ministerin kanssa.

Maakuntien (16) yhteisiä huolia ovat olleet:

- valmistelutyöryhmän enemmistön edustama suppea näkemys maakunnan liittojen nykyisistä tehtävistä, puhumattakaan aluekehittämisen monialaisuudesta
- valmistelutyöryhmän aikatauluehdotukset, joilla uudistuksen jatkovaiheet lykättäisiin kauas tulevaisuuteen sekä
- hyvinvointialueiden (sote-maakunnat) perustamisen synnyttämästä uudesta tilanteesta, jossa aluetasolle syntyisi kolmentyyppisiä toimijoita: suoran kansanvallan ohjaama sote-palvelujen tuotanto, kuntayhtymäpohjainen aluekehitystoimija maakunnan liitto sekä ministeriöiden ohjaama valtion aluehallinto
- lisäksi on kiinnitetty huomiota siihen, miten heikosti Suomen aluehallinto edelleen täyttää Euroopan neuvoston aluehallinnolle asetamat kriteerit.

Maakuntajohtaja esittelee kokoukselle tarkemman arvionsa eri skenaarioiden vaikutuksesta Kainuun maakunnalle ja Kainuun liitolle. Tällöin on erityisesti arvioitava, mitä tapahtuu, jos uudistukset pysähtyisivät vain sote-uudistukseen. Maakuntien yleinen huoli liittyy siihen, millaisia muutoksia valtion aluehallinnossa tulisi tapahtumaan, mikäli selkeää linjausta hallintoreformista, joka johtaa monialaisiin maakuntiin, ei syntyisi.

Toinen arvioitava asia on maakuntien liittojen tehtävien yhdistäminen maakunnallisiin hyvinvointialueisiin (ts. suoraan poliittiseen ohjaukseen) sekä tähän liittyen maakuntaveron mahdollinen käyttöön otto. Maakuntajohtajien yleisen näkemyksen mukaan maakunnan liittojen tehtävien mahdollinen yhdistäminen olisi oltava tiedossa jo siinä vaiheessa, kun hyvinvointialueita perustetaan. Tällöin elinvoimatehtävien siirtoon voidaan varautua hyvinvointialueiden organisaatiota perustettaessa ja ensimmäistä strategiaa valmisteltaessa. Mikäli yhdistämisestä päättäminen siirtyy, joudutaan hyvinvointialueiden organisaatiota purkamaan ja rakentamaan uudelleen.

Maakuntahallitukselle jaetaan lisämateriaalia skenaarioiden merkityksestä Kainuulle.

Lisätietoja asiasta antaa maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus käy asiasta keskustelun ja päättää tukea erillisliitteen nro 2 mukaista kannanottoa asiaan.

Maakuntahallitus:

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
